

# Trump's Economy Is On A Path To A Bust



Whose interests are being promoted by macroeconomic policies in the United States? Is Donald Trump good for the economy? Is he responsible for the current economic indicators, which seem to be healthy? Are his tariff policies good for workers here and abroad? And how does his approach to economics differ from Obamas?

Howard Sherman is Emeritus Professor of Economics at the University of California at Riverside, a founding member of the [Union for Radical Political Economics](#) and author of [Inequality, Boom, and Bust: From Billionaire Capitalism to Equality and Full Employment](#) and [Principles of Macroeconomics: Activist vs Austerity Policies](#) (co-authored with Michael Meeropol, and now in its second edition). In an exclusive interview for Truthout, Sherman provides answers to these questions and exposes the myths associated with the “success story” of Trumps economy. In fact, Sherman contends that the US economy is on the verge of an economic recession and possibly a Great Depression.

*C. J. Polychroniou: Howard, what are the goals and aims of macroeconomic policy in the US, and what interests are they designed to protect and promote?*

*Howard Sherman:* There are two different views in the US over macroeconomic policy. One is the conservative view, which says that capitalism is the best possible economic system, so it needs no reforms, or just a few minor ones. Capitalism functions smoothly and there is a recession only when there is an incorrect government policy. Furthermore, there is never too much inequality because inequality merely reflects the productivity of an individual, so no reform is needed to change inequality.

The second view is the progressive economics view, held by a minority. In general, progressives believe that inequality represents extremely high profits made by corporations that exploit the labor of workers at low wages. Inequality increases with every capitalist expansion, meaning that there is an increase in the

ratio of all profits to all wages. Moreover, this increase in inequality means that the demand for goods and services by workers, based on their wages and salary, is limited. As such, the rising supply of goods to the market far outdistances the demand for these goods by the entire working population. The result is an economic recession or a depression that produces heavy unemployment in every downturn business cycle.

The conservative view that capitalism is near perfect helps to prevent reforms of the system, so it makes the wealthy owners very happy. On the other hand, the progressive policy that is necessary to raise wages and salary reflects the views of the great majority of the working population.

*Since the onset of neoliberalism, macroeconomic policies and outcomes in the US seem to follow similar patterns, regardless of whether there is a Democratic or Republican administration in power, which are broadly in accordance with the needs of big capital. Is this a fair and accurate characterization of US macroeconomic policies in the age of neoliberal supremacy?*

It is certainly true that the macroeconomic policies of all Republican presidents and neoliberal presidents have been fairly similar, although the Republicans have implemented policies that contribute somewhat more to inequality than those of the Democrats. The Republican Party is now more clearly represented by the wealthy than ever before. The Democrats, on the other hand, are rather split. There is a progressive wing to the Democrats in Congress who now represent to some degree the interest of labor, women and [people of color].

The conservative wing of the Democratic Party has been represented by former presidents Bill Clinton and Barack Obama and presidential candidate Hilary Clinton.

In addition to the usual Democratic platform, each one of them has proposed many other measures helping the large corporations and harming the working class. For example, such measures under Clinton and Obama included the abolition of a large part of the welfare system and drastic reduction of all regulations of financial corporations. All of them also struck certain agreements and made coalitions with large corporations and banks. All of them also attacked the representatives of the labor movement within the official machinery of the Democratic Party and also [attacked](#) those Democrats in Congress who were

labeled “progressives.”

One example of an individual representing the progressive wing is Sen. Bernie Sanders. He advocates a change from private medical care to free public medical care for all, a change from high paying tuition by students to a system of free higher education for all and an increase of the minimum wage to \$15. If implemented, these three policies alone would greatly increase income equality and would lead to higher economic growth.

*Is Trump good for the economy?*

Trump is terrible for the economy because his policies increase inequality, which reduces the demand from wages relative to the supply of goods on the market. A few statistics may help to clarify why the US economy is in trouble and why Trump is making it worse.

Today, [42 percent of all wealth in the US](#) is held by the richest 1 percent of citizens. The percentage of wealth held by a tiny portion of the population has been rising as a long trend ever since 1980. That top 1 percent of all wealth-holders have a majority of their income in the form of profits, rent and interest. For the rest of the population — that is the other 99 percent — the bulk of all income comes from wages and salaries. Thus, the inequality of income and wealth in the US reflects the struggle between capitalist owners and employees, or, in popular language, the 1 percent vs. the 99 percent.

Now, this extreme inequality harms not only the middle class and the poor, but also the overall state of the economy as it produces instability. The rising percentage of profits to wages with every capitalist expansion means that consumer income and consumer spending become more and more limited at the peak of expansion. The downward pressure of aggregate demand leads in turn to less production and the firing of workers. For example, the highest level of inequality in the 20th century was reached in 1929, followed by the Great Depression, which lasted 10 whole years. Between 1929 and 1933, employment fell dramatically, with 25 percent of all workers being fully unemployed while 50 percent of all workers had only part-time jobs and the rest of the workers experienced substantially reduced wages.

Altogether, there have been 37 economic recessions or depressions in the United States. The most recent was the great capital Recession of 2007-2009, in which

12 percent of workers were fully unemployed.

*What are the continuities and differences in economic policies between Trump and Obama?*

Obama put forward a very weak economic stimulus after the Great Recession which had the effect of very low rates of growth. In addition, he made agreements with Republicans on many issues, including tax revenues, spending and cuts on social programs, so inequality was allowed to increase in his administration. Trump is pursuing policies which heighten inequality more aggressively, with special emphasis on policies against women and marginalized communities. The combined increase in inequality, with a lack of demand for consumer goods, is leading toward a new recession.

*You said "Trump is terrible for the economy." But how would you compare the "Trump economy" to the "Obama economy"?*

The "Obama economy" was growing but very slowly. Trump's economic policies have led to rapid expansion of profits, which is supposed to lead to general economic growth. However, the increasing levels of inequality produced as a result of Trump's policies have pushed the economy to its peak, and we are on the verge of a new recession. Indeed, because Trump and the Republicans have removed a large number of financial regulations, the banking and financial sectors are going wild, so the next economic downturn may actually become a major depression, which will drag down with it the rest of the global economy.

*What type of policies is Trump specifically pursuing that increase inequality and which, in your view, are preparing the path for the next recession?*

The most important single quantitative move by Trump and the Republican Congress to increase inequality was the so-called Tax Bill of 2017. In that tax bill, lower-income and most middle-income taxpayers will receive tiny amounts of extra money through lower [tax] rates in the first few years. Then, in the rest of the 10-year period of the plan, everyone in the category of poor and middle class will actually lose money. At the same time, there are incredible tax reductions for all of the wealthy, who are defined to be in the top 1 percent of taxpayers. In fact, it is now clear that the country will [lose \\$2 trillion in the next 10 years](#), but \$2 trillion of that money will end up in the already overstuffed pockets of the richest 1 percent. This is a very clear example of the type of policies implemented by the

Trump administration and the GOP that will result in an astonishing jump in inequality of income and wealth in the United States.

*Trump has restored tariffs and protectionism to a prominent place in his administration, undoubtedly due to the influence of his trade adviser, Peter Navarro. Are Trumps tariff policies sustainable? And how do they affect workers here and abroad?*

Trump is causing a war fought by rising tariffs, which will hurt all economies, causing greater unemployment.

First, keep in mind that all trade treaties are written by expert advisers who specialize in each product to be traded. In the last treaty that was agreed under the Obama administration (the now defunct Trans-Pacific Partnership deal), an investigation by Elizabeth Warren revealed that over 90 percent of the trade advisers came from the world of big business, and none of them from labor. Therefore, the tariff system is designed to help the large corporations, but it hurts average Americans. For example, the treaty that prohibited all generic drugs from being imported into the United States means that consumers would have to pay for the much higher prices of the brand name drug. Trump stopped this treaty completely, but he is now negotiating worse ones. And lets not ignore the fact that the [trade deficit has just soared](#) and exploded to its highest level in two years!

Trumps tariffs are designed to bring maximum profits to American corporation trading in the world. These policies, like those of Obama, will continue the process of low-wage exploitation to produce exports in many other countries, but will also continue the process of low wages in the United States. There is a lengthy discussion of these issues in the recent publication of the second edition of *Principles of Macroeconomics: Activist vs Austerity Policies*.

*OK, but on paper at least, with the exception of the trade deficit, the US economy is doing quite well. Real gross domestic product [increased at an annual rate of 4.1 percent](#) in the second quarter of 2018 and unemployment is as low as it has been in two decades (3.9 percent as of July). Yet, real average wages remain stagnant, with purchasing power being what it was 40 years ago, and nearly half of the nations families cannot afford to cover the basics. How do we explain these apparent anomalies in the functioning of the contemporary US economy?*

It is normal for every capitalist economy after an economic recession to have toward the end of its expansion a large boom in profits and production, but also an increase in inequality, which will cause a lack of buying power, leading to a new bust. And this is precisely what we are seeing today. In other words, the US economy has all the typical signs of the typical expansion, leading in the end to a large bust.

*About the author:*

C.J. Polychroniou is a political economist/political scientist who has taught and worked in universities and research centers in Europe and the United States. His main research interests are in European economic integration, globalization, the political economy of the United States and the deconstruction of neoliberalism's politico-economic project. He is a regular contributor to Truthout as well as a member of Truthout's Public Intellectual Project. He has published several books and his articles have appeared in a variety of journals, magazines, newspapers and popular news websites. Many of his publications have been translated into several foreign languages, including Croatian, French, Greek, Italian, Portuguese, Spanish and Turkish. He is the author of [\*Optimism Over Despair: Noam Chomsky On Capitalism, Empire, and Social Change\*](#), an anthology of interviews with Chomsky originally published at Truthout and collected by Haymarket Books.

---

**David Pinto & Paul Cliteur (red.) ~  
Moord op Spinoza - De opstand  
tegen de Verlichting en  
moderniteit**



Ills. Joseph Sassoon  
Semah

David Pinto en Paul Cliteur nodigden gelijkgestemde auteurs uit een persoonlijke bijdrage te leveren aan de bundel 'Moord op Spinoza'. Het modernistisch wereldbeeld staat onder druk, bijna wekelijks vindt er wel een aanslag plaats die wordt opgeëist door ISIL of een ander islamitisch-terroristische groepering. Die aanslagen worden gemotiveerd door de terroristen zelf onder verwijzing naar een premodern, maar specifiek 'theoterroristisch' wereldbeeld. Zij spreken in negatieve termen over democratie en willen die vervangen door een theocratie. Zij bekritisieren individuele rechten van de mens en komen op voor de rechten van Allah. Europese politici weten niet wat te doen terwijl "multiculturalisten, policoristen en postmodernisten" partij kiezen tegen westerse waarden die als 'koloniaal', 'kapitalistisch', 'arrogant' of 'eurocentrisch' worden 'gedeconstrueerd, aldus Cliteur en Pinto. Kan de moord op de Verlichting nog worden gestopt?

Het eerste essay *Dubbel Clash: religieus en cultureel - De botsing tussen moderne en premoderne waarden* is geschreven door hoogleraar interculturele communicatie David Pinto, geboren en getogen in een klein berberstadje aan de Hoge Atlas in Marokko, kind van joods orthodoxe analfabetische ouders. Hij onderzoekt hoe het kan dat mensen zo verschillen wat betreft waarden, normen, communicatie, gedrag, perceptie en beleving. Hij heeft daartoe een fijnmazig structuurtheorie ontwikkeld. Pinto concludeert dat de botsing tussen het waardenstelsel van hedendaagse vluchtelingen en migranten van het Westen niet slechts ligt bij religie maar ook bij cultuur. Men erkent het probleem niet en de migranten worden te weinig uitgedaagd zich aan te passen. De grote fout van de

linkse denkers is dat zij vanuit de westerse notie van gelijkwaardigheid denken. De bedreiging is slechts te stoppen door het probleem zonder angst te onderkennen, voor de volle 100 procent voor de verworven Verlichting en moderniteit te gaan – dus bijvoorbeeld geen gescheiden zwemmen voor vrouwen en mannen toestaan en ophouden met paternalisme. Hierbij passende maatregelen moeten worden getroffen.

Voor jurist en filosoof Paul Cliteur is de inpassing, de accommodatie van religie binnen het politieke kader van de moderniteit problematisch, waarbij het moderne politieke wereldbeeld zich laat leiden door democratie, rechtsstaat en mensenrechten. Hij schetst in zijn bijdrage *Moderniteit en premoderniteit in de staatstheorie & de moord op Spinoza* vijf modellen voor de verhouding staat en religie. De premoderne modellen van Politiek atheïsme (staat verbiedt godsdiensten) en Theocratie (staat steunt één specifieke godsdienst) en de moderne modellen van Staatsgodsdienst (staat kiest één religie als leidend voor de staat, maar wel met keuzevrijheid aan het individu), Multiculturalisme (staat ondersteunt alle godsdiensten), en als vijfde model Laïcité (secularisme, staat beschermt slechts de individuele keuze voor godsdienst). Voor Cliteur is secularisme het enige model dat recht doet aan de democratie en dat moeten we verdedigen. Het Westen is in de ban van de religie van ontkenning: elke relatie tussen radicalisering en het radicaal gedachtegoed wordt ontkend, aldus Cliteur. Meebuigen is echter geen oplossing: multiculturalisme is suïcidaal.

Oud-politicus Mat Herben vergelijkt in zijn artikel *Onder Den Uyl ontstond machtig partijkartel* Baruch Spinoza met Pim Fortuyn, die beiden zijn gedemoniseerd door hun denkbeelden. Hij stelt dat alleen een democratische rechtsstaat garant kan staan voor de waardigheid van de mens. Nu worden de waarden van de Verlichting door intellectuelen verraden. Als je nu wijst op het inherent gewelddadig karakter van de islam, word je van ‘islamfobie’ beticht, aldus Herben, terwijl in de ogen van veel moslims de democratische rechtsstaat een verdorven systeem is. Kernwaarden van de moderniteit kunnen ons behoeden voor de politieke islam, zoals scheiding van kerk en staat en vrijheid van meningsuiting.

Coen de Jong beschrijft *De teloorgang van de religiekritiek* en het meebuigen van de bestuurlijke klasse tegenover het moslimfundamentalisme. Kritiek op de islam wordt steeds moeilijker. Op spotten met Mohammed volgt een buitengerechtelijk doodvonnis van moslimfundamentalisten. ‘Submission’ en de moord op Theo van



Gogh waren een breekpunt. Van Gogh had het ernaar gemaakt, Hirsi Ali moest het land verlaten. "De radicale Verlichting ligt onder vuur. Links heeft veel van zijn principes verkocht op de islamitische markt, rechts breekt sociale en burgerrechten af zonder de oorzaken van het terrorisme aan te pakken." Als we niet onze eigen vrijheden verdedigen dan hebben we geen toekomst, zo waarschuwt De Jong. Theo van Gogh verdient dan ook een bijzondere plek in onze herinnering.



Historicus Sid Lukkassen heeft het *Over de noodzaak van een Leitkultur* die een einde kan maken aan de existentiële crisis van het Westen, als antwoord op het vacuüm. De grote westerse waarden zijn uitgehold en er is een links-liberale monocultuur. Om deze decadente cultuur van het Westen te genezen, is een Leitkultur nodig, een nationale cultuur voor iedereen met specifieke voorwaarden. Tegen linkse bolwerken en 'whiteshaming' in de instituten en de academische wereld, en dat kan alleen middels een sterke Leitkultur. Want zonder leidend cultuurgoed valt men terug op natuur, en dus op biologie en uiteindelijk etniciteit en ras, aldus Lukkassen. Als we het nu hebben over Europese eigenwaarde, wordt dat gelijk bestreden met nazi-vergelijkingen. Leitkultur moet worden bevestigd, en het cultuurbeleid moet daaraan worden aangepast. "Niet grenzen houden ons bij elkaar, maar onze verankering in de nationale cultuur, in de Leitkultur", aldus Lukkassen.

In *De kracht van de empirie* wil Mr.Ir. Jan Storm laten zien hoe het heersende staatsrecht onmondigheid van de gerepresenteerde burger met zich meebrengt. Om dat te veranderen moeten de ontplooiingsinitiatieven van de Verlichting en het daaraan verbonden moderniseringsproces alsnog worden waargemaakt. Hij introduceert het begrip 'burgerzeggenschap', samen beslissen over zaken die allen aangaan. Door het systeem van 'vertegenwoordigende' democratie is modernisering in het staatsrecht uitgebleven. Stappen om tot burgerzeggenschap te komen zijn onder andere een democratische agenda, gebaseerd op wat de kiezers willen, echt democratische politieke partijen, zelfredzame gemeenten, het referendum en volksinitiatief.

Jurist en docent onderzoeker Dirk van der Blom beschrijft in *Theo van Gogh*,

*martelaar van het vrije woord* hoe de moord op Van Gogh de samenleving angstig heeft gemaakt en sindsdien geen kritiek meer op de islam heeft durven geven. De moord op hem betekende de vestiging van de politieke islam; met de aanslag op Charlie Hebdo op 7 januari 2015 kwam de politieke islam definitief aan de macht in Europa.

Bedrijfskundig ingenieur Ton Nijhof gaat in *Verhinderde moderniteit. Moderniteit vindt plaats in de kunsten* in op de relatie wetenschap en moderniteit. De politieke islam is definitief aan de macht in Europa. Het Westen heeft hun ontwikkeling vooral laten sturen door wetenschappelijke ontwikkelingen, die nu als minder waardenvol worden gezien, hetgeen samenhangt met de komst van immigranten vanuit premoderne maatschappijen. Zo wordt de moderniteit verhinderd.

De filosoof Floris van Berg houdt een pleidooi voor een liberaal feministisch reveil in *Over doorgedraaid postmodern feminisme*. Het postmoderne feminisme is ten prooi gevallen aan het multiculturalisme, het cultuurrelativisme en aan identiteitspolitiek. Als voorbeeld van een afvallige van de Verlichtingsidealen noemt hij Anja Meulenbelt, die zich niet meer oriënteert op universele normen en waarden, maar om cultuur gerelateerde waarden. Zo wordt het universeel feminisme uitgehold, aldus Van Berg.

De uitgever en historicus Perry Pierik sluit af en stelt in *Zwarte zon - Spinoza in de schaduw van mei '68 en de opkomende islam* dat de gehele westerse wereld de gevolgen van het islamitisch religieus islamisme ervaart. Inmiddels is in de westerse wereld wel een tegenbeweging ontstaan als gevolg van de terugkeer van god en het islamitisch religieus extremisme, hetgeen zich uit tegen excessieve migratie en de islamisering van de westerse cultuur. Maar het baart Pierik zorgen dat het 'policor' gedachtegoed wordt aangehangen en dat mede daardoor de westerse waarden van Spinoza kwetsbaar zijn geworden.

Er staat een olifant in de kamer, en die heet islam, aldus Pierik. "De preoccupatie op ras en huidskleur, discriminatie als faalexcus en dergelijk, leidt alleen maar af van waar het om zou moeten gaan. (...) Wij staan voor een uitdaging van formaat."

Het verbaast dat ofschoon 'het feminisme behoort tot de kern van moderniteit' en het feminisme 'binnen de islam geen bestaansrecht heeft', in de bundel 'Moord op Spinoza' geen enkele bijdrage van een vrouwelijke auteur is opgenomen.

Misschien volgt de redactie ook hier Spinoza, die vrouwen ongeschikt vond voor publieke functies.

De auteurs zijn in hun denken beïnvloed door de moord op Pim Fortuyn en Theo van Gogh; het doodvonnis dat Khomeini uitsprak over Salman Rushdie, Ayaan Hirsi Ali die het land is uitgezet, de aanslag op de redactie van Charlie Hebdo in 2015 en de reactie hierop door het Westen. Ze zijn zeer verontrust over de aanslag op vrijheid van meningsuiting door de politieke islam en zijn fel tegen het 'postmoderne relativisme-virus' dat heerst op universiteiten en in instituten. Ze zijn tegen de immigratiepolitiek van Barack Obama en Angela Merkel en voor een sterke nationalistische cultuur. Ze zijn verontrust over een islamisering van de westerse cultuur en roepen politici op niet mee te buigen, maar actief te zijn en de westerse waarden te verdedigen. Pinto roept zelfs min of meer op een mars of manifestatie te organiseren tegen de zelfverklaarde salafist Ahmed Aboutaleb.

David Pinto & Paul Cliteur (red.)~ Moord op Spinoza - de opstand tegen de verlichting en moderniteit

ISBN 9789463383592. Uitgeverij Aspekt, Amsterdam, 2018.

In april 2019 is bij Uitgeverij Aspekt verschenen *Diversiteit, identiteit en de 'culture wars' onder redactie van Paul Cliteur & Pierre Pierik.*

Jonathan Israel and Philipp Blom discuss 'Radical Enlightenment' in Felix Meritis (2011)

*Linda Bouws - St. Metropool Internationale Kunstprojecten*

---

# **Madeleine Albright ~ Fascisme - Een waarschuwing**



Ills. Joseph Sassoon  
Semah

Een destructieve kracht met alle kenmerken van het fascisme is in de hele wereld bezig aan een hernieuwde opmars. Freedom House constateert zelfs dat de democratie momenteel 'belegerd en in aftocht' is. Aan het eind van de jaren tachtig, toen de Koude Oorlog teneinde kwam, geloofde Madeleine Albright dat de democratie voor eens en altijd had gezegevierd.

Maar bijna dertig jaar later lijkt de loop van de geschiedenis niet langer zeker. Vijftig procent van alle landen in de wereld kan worden beschouwd als een democratie, terwijl de overige 50 procent naar een autoritair systeem neigt. Instituten waar ze heel haar leven op kon rekenen worden aangevallen. Democratische principes worden aan de kant geschoven en de notie 'waarheid' wordt ontkracht. Madeleine Albright, Secretary of State in de regering van Clinton en voormalig Amerikaans ambassadeur bij de Verenigde Naties, roept de regeringen in Europa en Amerika op de fouten van het verleden niet te herhalen. Buitenlands beleid is en blijft hierbij noodzakelijk waarbij het kerndoel is andere landen te overreden te doen wat wij graag willen dat zij doen, aldus Albright. Dit doel kan worden bereikt met diplomatie, economische sancties en veiligheidsmaatregelen steunen, tot en met militair ingrijpen. Diplomatie is nooit hopeloos, de deur naar onderhandelingen moet altijd open blijven.

De sluipende aanval op de democratie beschrijft Madeleine Albright heel treffend: 'Mussolini constateerde dat het, als men erop uit is macht te vergaren, verstandig is dat te doen zoals men een kip plukt - veer voor veer - zodat iedere pijnkreet los van elkaar wordt gehoord en het hele proces zo stil mogelijk

verloopt.’ Deze tactiek wordt nu ook gebruikt door machthebbers en regeringsleiders die het vertrouwen in verkiezingen, in het rechtssysteem, in de media en de waarheid proberen te ondermijnen. Men verdeelt liever dan verenigt, stelt het najagen van politiek gewin boven alles en het nationalisme wordt weer in ere hersteld. Zij hollen het democratisch politiek systeem uit middels aanvallen op de vrije pers en grondwetswijzigingen die als hervorming worden gepresenteerd. Deze ondemocratische praktijken ziet Albright onder andere in Turkije, Hongarije, Polen en de Filipijnen, bondgenoten van de Verenigde Naties. Ook Amerika, eens de grote verdediger van de democratie, ‘begint mogelijk weg te glijden’. Een van de redenen waarom we weer over fascisme praten, aldus Albright, is Donald Trump. ‘Als we fascisme beschouwen als een wond uit het verleden die bijna is geheeld, dan is Trump in het Witte Huis plaatsen zoals het verband losrukken en aan de korst krabben.’ Trump is de eerste president in de Verenigde Staten die in woord en daad tegen de democratische idealen ingaat, en zo de waarden van vrijheid, gerechtigheid en vrede verkwanselt.

Madeleine Albright definieert een fascist ‘als iemand die zich sterk identificeert met en beweert te spreken namens een hele natie of groep, die zich niet bekommert om de rechten van anderen, en die bereid is elk middel aan te wenden – inclusief geweld dat nodig is om zijn doel te bereiken’. (Het startpunt van het fascisme in Europa ligt in 1919 toen Mussolini gefrustreerde oorlogsveteranen verenigde in ‘de Fasci di Combattimento’. ‘Fasces’ – enkelvoud ‘fascis’ – zijn een oud Romeins symbool van het hogere gezag, hetgeen werd gesymboliseerd in een roedelbundel met een bijl. In de Amerikaanse senaat is aan een zijde van de zetel van de voorzitter dit symbool aangebracht.) Onder de huidige leiders zijn er maar weinigen die de geest van het fascisme in al zijn facetten belichamen, maar iedere stap in de richting van het fascisme, ‘iedere geplukte veer’, berokkent schade aan de samenleving en brengt elke stap van de volgende dichterbij.



In *Fascisme - Een waarschuwing* geeft Albright inzicht in het anti-democratiseringsproces, waarbij zij zich mede baseert op haar jeugdervaringen in het door oorlog verscheurde Europa en haar geboorteland Tsjecho-Slowakije en de kennis die ze opdeed als diplomaat.

De opkomst, de richting, het lot en de hernieuwde opkomst van het fascisme in Europa maar ook buiten haar grenzen worden uitgebreid beschreven. Mussolini en Hitler maakten vooral gebruik van de depressie na WO I, Kim Il-sung speelde voor herder en gids in een land dat was verscheurd door lange strijd, Milosevic en Poetin gebruikten de nationale verontwaardiging in de nasleep van de Koude Oorlog, Chávez en Erdogan kwamen aan de macht tijdens politieke en economische crisis. Orbán en andere rechts georiënteerde Europese leiders beloven burgers te beschermen tegen religieuze, culturele en raciale diversiteit.

De laatste hoofdstukken zijn gewijd aan de Verenigde Staten, al vanaf de oprichting in 1776 een bron van hoop voor de wereld. De Verenigde Staten worden geacht 'de taal van gelijke vrijheid, gelijke gerechtigheid en gelijke rechten te spreken'. Albright is er altijd van uitgegaan dat Amerika zich zou verzetten tegen opkomend fascisme. Trump houdt zich echter niet aan deze waarden; hij is de eerste antidemocratische president in de moderne Amerikaanse geschiedenis. Trump kan niet worden verweten dat hij 'een likje stroop' gebruikt bij dubieuze regeringsleiders, maar het is zeer ondermijnend dat hij te vaak acties onderschrijft van buitenlandse leiders die democratische instellingen schaden, en geen kritiek levert op bijvoorbeeld China of Rusland, maar wel op Australië en Duitsland.

"In plaatst van zich te richten op modernisering van handelsovereenkomsten, het aanscherpen van de normen op het gebied van het milieu en arbeidsomstandigheden en het handhaven van regels die al in de boeken staan, slaat de president wild om zich heen met beledigingen en ultimatum." Binnen de

Verenigde Staten is hij demoraliserend en polariserend met zijn aanval op democratische instituties, de pers en de FBI. Trumps wijze van opereren kan tot grote spanningen leiden, waardoor er paniek ontstaat en oorlog uitbreekt. Conflictgebieden genoeg, zoals het Midden-Oosten en het Koreaanse schiereiland. Nog bedreigender vindt Albright de mogelijke terugkeer naar het internationale klimaat van de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw, toen de Verenigde Staten zich terugtrokken van het internationale podium, en het nationalisme hoogtij vierde.

Het immuunsysteem van de democratie is wereldwijd verzwakt. Dat is het gevaar dat ons bedreigt. Madeleine Albright blijft toch ook weer optimistisch. We worden weliswaar op de proef gesteld, maar de democratie is niet aan het falen. We hebben het gevoel dat dat gebeurt, schrijft ze op het einde. Ze blijft geloven in de veerkracht van de democratie. We moeten voorbereid zijn op de aanval op democratische waarde die in veel landen aan kracht heeft gewonnen en in Amerika een tweedeling heeft veroorzaakt. Dat is de waarschuwing die Madeleine Albright ons meegeeft in haar boek.

Madeleine Albright ~ *Fascisme - Een waarschuwing*. ISBN 978 90 2952 399 8. De Arbeiderspers, Amsterdam, 2018

*Linda Bouws - St. Metropool Internationale Kunstprojecten*

---

# **A. Ellian, G. Mollier & B. Rijkema (Red.) ~ De strijd om de democratie. Essays over democratische zelfverdediging**



*Ills. Joseph Sassoon*  
*Semah*

'*De strijd om de democratie*' bevat elf essays, geschreven vanuit een politiek en rechtsfilosofisch perspectief. De democratie en democratische rechtsstaat staan in de hele wereld onder druk. De trias politica wordt ondergraven. In bijna alle Europese landen groeien extreemrechtse en populistische partijen en 'salafistische groeperingen' die de democratische rechtsstaat ondermijnen. Waar ligt de grens in zelfverdediging van de democratie als het ernstig wordt bedreigd?

Centraal staat dan ook de weerbaarheid van de democratie, en hoe we ons juridisch kunnen verhouden tot groepen die zich niet houden aan de regels van de rechtsstaat. In het boek wordt een aantal rechtvaardigingen gepresenteerd wanneer mag worden ingrepen. Juridische procedures zijn echter niet voldoende, er moet tevens sprake zijn van een democratische gezindheid, hetgeen voortdurende oefening vereist. Ook worden de EU argumenten aangedragen om zich te bemoeien met de democratische rechtsstaat in de lidstaten. Ze liggen vooral in haar eigen voortbestaan en in het gegeven van een sterk geïntegreerde Europese constitutionele orde, want een aantasting van de nationale constitutionele orde is ook een aantasting van de Europese constitutionele orde. Een weerbare democratie kan ook gevolgen hebben voor de godsdienstvrijheid voor zover het salafistische (en islamitische) organisaties betreft.

Het eerste deel gaat vooral in op de essentie, de grondslagen van de democratie; het tweede deel behandelt de Europese dimensie van een weerbare democratie



en het derde deel is gewijd aan de verhouding tussen de vrijheid van godsdienst en het concept van een weerbare democratie.

*Bastiaan Rijkema*, docent rechtswetenschap in Leiden, is auteur van het eerste hoofdstuk *'Democratie als zelfcorrectie revisited'*; een aanvulling op zijn eerder in 2015 verschenen en vaak in de andere essays aangehaalde publicatie *'Weerbare democratie. De grenzen van democratische tolerantie'*. Rijkema baseert zich op de staatsrechtkenner George van den Bergh wiens oratie over antidemocratische partijen uit 1936 vanwege de actualiteit in 2014 opnieuw werd uitgegeven. Van den Bergh beschouwt het vermogen tot zelfcorrectie als het wezen van de democratie. Ook Rijkema's uitgangspunt is dat de democratie niet zozeer wordt gevormd door meerderheidsbesluitvorming, maar met name door haar vermogen tot zelfcorrectie: alle besluiten zijn tijdelijk, behalve het besluit om de democratie zelf af te schaffen (als gevolg van een vaak sluipend proces). Het is het enige definitieve besluit in een democratie, en tegen dat onherroepelijke besluit mogen/moeten democratieën zich verzetten. Hij onderscheidt de formele democratie (meerderheidsbesluit), de materiële democratie (meerderheidsbeslissingen plus aantal grondrechten) en vooral dus de democratie als zelfcorrectie.

Om het begrip zelfcorrectie handen en voeten te geven, analyseert hij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Duitse Bundesverfassungsgericht, die het begrip democratie concretiseren. Op basis daarvan komt Rijkema met drie beginselen die het zelfcorrigerende vermogen van de democratie dragen: evaluatie, politieke concurrentie en de vrijheid van meningsuiting.

Zelfcorrectie blijft mogelijk, aldus Rijkema, zolang deze principes zijn gewaarborgd. Partijen die een of meerdere van die beginselen bedreigen komen in aanmerking voor een verbod. Bij democratie als zelfverdediger is het de wetgever die de beginselen aan de rechter meegeeft én de beginselen worden beperkt tot het strikt noodzakelijke voor democratische zelfcorrectie, aldus Rijkema. Het uitsluiten van politieke partijen is slechts gerechtvaardigd als zij de democratie in haar geheel aantasten, de grens ligt niet bij het aantasten van onderdelen.

Hij verzet zich tegen de opvatting dat de 'moderne uitdagers van de democratische rechtsstaat zich niet richten tegen de democratie, maar tegen de rechtsstaat'. Rijkema is overigens niet blind voor antirechtstatelijke partijen,

maar vindt niet dat ze moeten worden verboden.

De EU als supranationale organisatie heeft er belang bij om haar lidstaten democratisch te houden alhoewel elke inmenging zal worden gezien als een aantasting van de nationale soevereiniteit. Ze kunnen wel ingrijpen op basis van art.7 (VEU) van het Verdrag van Lissabon. Maar, aldus Rijkema, art.7 VEU en de opmaat er naartoe middels het Rule of Framework (sinds 2014) zijn weinig gedifferentieerd, de sanctiemogelijkheden zijn relatief onevenwichtig, en ook lijkt de politieke wil klein om dergelijke stappen te zetten. De EC heeft echter onlangs voor het eerst de art.7 VEU procedure gestart tegen Polen vanwege de dreigende politisering van de rechtsstaat. Rijkema sluit af met de woorden dat de verdediging van de democratie uiteindelijk afhankelijk is van de mensen die haar instituties bevolken.

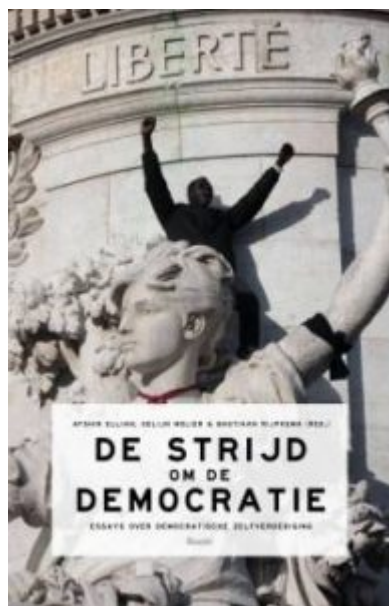
*Patrick van Schie* ondersteunt in zijn essay *'Democratie moet leven'* het 'zelfcorrectie criterium' van Rijkema, maar heeft twijfels over de mogelijkheid om dit juridisch vorm te geven. Leeft het idee van een democratie wel genoeg in de samenleving en zijn mensen wel bereid om de democratie daadwerkelijk te verdedigen? Het leren van democratisch burgerschap is daarom van groot belang. *Gelijn Molier* beoordeelt in zijn essay *'Drie typen van weerbare democratie'* (Radbach, Hong en Rijkema) op hun consistentie en de mogelijkheid voor minderheden een meerderheid te kunnen worden. Bart Verheyen analyseert de vaak aangehaalde Franse politieke denker Claude Lefort, in wiens werk het wezen van de democratie als politiek regime centraal staat. Ook voor hem geldt dat in een democratie een meerderheid nooit zijn wil kan opleggen. 'Onbepaaldheid is een constructief principe van de democratie en dat vereist het respecteren van pluraliteit, en daarmee mensenrechten'.

*Jasper Doomen* heeft in zijn essay *'Het antidemocratische karakter van 'militante democratie'* met name theoretische bezwaren tegen de weerbare democratie.

*Afshin Ellian* meldt in zijn essay *'L'Amour de la démocratie versus de dictatuur van de rechtsstaat: de weerbaarheid van de democratie zelf'* dat de weerbaarheid van de democratie niet kan worden afgeleid uit de rechtsstaat, ook niet uit de staat, maar uit de democratie zelf. De uiterste afgrond van de democratie is het totalitarisme. Lefort speelt hierbij een belangrijke rol die als kenmerk van de democratie het onderscheid tussen macht,

kennis en recht aangeeft, die bij een totalitair systeem juist in de staat samenvallen. Voor Lefort is de moderne democratie een historische samenleving die in haar vorm de onbepaaldheid toelaat en bewaart. Niets is eeuwig. De

essentie van de democratie ligt niet expliciet in haar vermogen tot zelfcorrectie, maar vooral ‘in de kracht van haar openheid, onbepaaldheid en tijdelijkheid.’ Het huidige westerse populisme ziet Ellian als een voortbrengsel en uitdrukking van de democratie. Zij kaarten, aldus Ellian, ‘een aantal serieuze problemen aan, zoals het islamisme, immigratie, burgerschap in de multiculturele samenleving, de mondiale economische betrekkingen en het verlies van eigen identiteit’. Voor Ellian is de democratie een riskante eventualiteit. De weerbare democratie vanuit de democratie zelf is het correctieve vermogen van de democratie.



In deel II analyseert *Leonard Besselink* in ‘*Europese democratie - uitdaging en opdracht*’ het vraagstuk wanneer het rechtvaardig is dat de EU ‘weerbare democratiemaatregelen’ neemt ter bescherming van de democratie in de lidstaten. *Rick Lawson* gaat in op de vraag hoe de EU, de Raad van Europa, en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, moeten reageren op de opkomst van ‘illiberale democratieën’ zoals Polen en Hongarije. Zijn zij in staat een effectief rechtsstaat- en mensenrechtenbeleid te voeren? Dat is vooral afhankelijk van ‘de politieke wil en bereidheid van politici om in Europees verband op te treden als de

situatie daarom vraagt. “Als wordt aanvaardt dat staten zich eenzijdig terugtrekken op het gebied van de rechtsstaat, dan tast dat niet alleen het morele zelfbeeld van Europa aan, maar ook de geloofwaardigheid van de hele Europese samenwerking. Voor de Unie is dat bedreigender dan de Brexit-crisis”, aldus *Lawson* in zijn essay ‘*Pourquoi mourir pour Dantzig?*’

Het derde en laatste deel is gewijd aan religie, aan de islam in al zijn verschijningsvormen. *David Suurland* stelt zich de vraag of islamitische uitingen, en de organisaties waarin zij plaatsvinden, verboden mogen worden vanwege hun potentie voor politiek geweld. Hij analyseert wat ideologisch denken inhoudt, en hoe zich dat verhoudt tot een totalitaire rechtsorde. Wat is islamisme en impliceert dat een totalitaire rechtsorde? Kunnen juridische maatregelen worden genomen tegen geweldloze islamitische organisaties, instellingen en personen? *Suurland* stelt in zijn essay ‘*Totalitarisme, islamisme en het EVRM*’ dat politiek geweld nooit ontstaat in een vacuüm; het betreft een sluipend proces. Het is het gevolg van voorafgaande structurele agitatie en propaganda, zoals we bij het

nazisme en het communisme hebben gezien. Hij ziet een overeenkomst tussen de islamisten van nu en de totalitaire bewegingen uit het verleden in hun bereidheid de democratische mensrechtelijke rechtsorde daadwerkelijk af te schaffen en dat verbindt de islamisten van nu met de totalitaire bewegingen uit het verleden. Hij stelt dat het islamitische ideaal van de implementatie van de sharia noodzakelijkerwijs leidt tot de afschaffing van de democratische rechtsorde en de toepassing van structureel legitiem geweld. Het islamisme reduceert de mensheid tot een strijd tussen islam en ongeloof. "Het islamisme heeft de Jodenhaat van de nazi's vrijwel letterlijk overgenomen en gelegitimeerd met een beroep op haar eigen canonieke bronnen", aldus Suurland. "De substroming van het islamisme heeft de zuivering van de theologie (salafisme) opgerekt naar het sociale, educatieve, maatschappelijke en politieke domein en vertoont alle tekenen van een totalitaire beweging". De AIVD moet dan ook geen onderscheid maken tussen enerzijds het jihadi salafisme, dat geweld goedkeurt en anderzijds het a-politiek en politiek salafisme anderzijds. Het EVRM (het artikel 17) heeft voldoende ruimte om vanuit een mensenrechtelijk kader op te treden tegen het islamisme. De vraag is echter of de politiek de ernst van de situatie erkent en bereid is in te grijpen.

Ook *Dirk Verhofstadt* gaat in op de verhouding tussen een weerbare democratie en de vrijheid van godsdienst, waarbij hij in tegenstelling tot Suurland onderscheid maakt tussen islamisme en radicale islamitische organisaties. Hij concentreert zich in zijn essay '*Salafisme versus democratie*' op deze laatste stroming. Hij ziet de radicale islam, meer in het bijzonder het salafisme, als grootste bedreiging van de democratie. Meer en meer roepen radicale religieuze organisaties op tot haat en geweld en tot het plegen van terroristische daden. Ook hij ziet aanleiding tot verbod in het gegeven om de vrijheid van godsdienst net zo te behandelen als de vrijheid van meningsuiting (art.17 van het EVRM).

Bij de verdediging van de democratie tegen de radicale islam is Verhofstadt schatplichtig aan Karl Popper, te weten dat het wezen van de democratie bestaat uit het voorkomen van tirannieke of totalitaire regimes. Popper verzette zich ook tegen 'anti humanitaire religies'. Geen Allah boven de civiele wetgeving dus. Anders dan Suurland gelooft Verhofstadt er niet in dat de islam en de democratie per definitie niet met elkaar zijn te verenigen. Gematigde moslims moeten juist worden gesteund in hun strijd tegen de radicale islam. Zowel Suurland en Verhofstadt zijn voor juridische maatregelen die de overheid ter bescherming van de democratische rechtsstaat tegen islamitische en salafistische organisatie moet

nemen. De radicale islam is het grootste gevaar voor de vernietiging van onze democratie en een terugkeer naar het totalitarisme, aldus Dirk Verhofstadt.

*Paul Cliteur* benadrukt in zijn essay *'Weerbare en meebuigende democratie'* de weerbare democratiehouding van de politiek en bestuurders, die helaas vaak ontbreekt omdat ze het gevaar niet herkennen. Vanuit het salafisme wordt een serieuze poging gedaan de vrijheid van meningsuiting als principe om zeep te helpen en de politiek-bestuurlijke elite neemt onvoldoende stelling. Er is eerder sprake van impliciete concessies aan het salafisme.

Er moet erkend worden dat er een probleem is. Meebuigende democratie is een democratie waarbij de politieke leiders concessies doen aan antidemocratische krachten die uiteindelijk de democratie zullen afschaffen. De affaire Rudi Carrell, de Rushdie-affaire, de moord op Theo van Gogh, en de 'cartoonaffaires' illustreren dat, aldus Cliteur. De vrijheid van meningsuiting moet feitelijk worden versterkt "desnoods zou er een apart gebied moeten worden ingesteld waar schrijvers en kunstenaars op koste van de staat in alle veiligheid kunnen doorgaan met hun werk." Voordat er een weerbare vorm kan ontstaan, is het noodzakelijk dat men onderkent "dat op dit moment de democratie weerloos is en samenwerkt met het kwaad."

Afshin Ellian, Gelijk Molier, Bastiaan Rijpkema (Red.)- De strijd om de democratie. Essays over democratische zelfverdediging.

Boom uitgeverij, Amsterdam, 2018 | Paperback ISBN 9789024411634 - E-book ISBN 9789024420582

-----

De democratie is in het Westen niet langer vanzelfsprekend. Als we de democratie in stand willen houden is het hoogstnoodzakelijk dat we de haar ondermijnende signalen herkennen en erkennen dat er een groot probleem is. Trump met zijn America first politics, de verregaande ondermijning van de rechtsstaat in o.a. Hongarije, Polen en Turkije, het opkomend rechts extremisme en populisme, het antidemocratische gedachtegoed van de radicale islam dat aan invloed wint, de media en de vrijheid van mening die onder druk staan en de groeiende scheidslijn tussen arm en rijk bedreigen de democratie.

*'De strijd om de democratie'* roept op tot bewustwording en actie voordat het te laat is.

*Europa wake up!*

Zie de eerste editie *Nacht van de Rechtsstaat*, 19 november 2010, Felix Meritis,

# Organic!



This is a diatribe written for the benefit of those of you who occasionally suffer from bad consciences because you grow roses.

When I met Gerhard Verdoorn he was the Executive Director of Birdlife South Africa. We sat together through a long day devoted to the presentation of the outcomes of research into the harm caused to the environment by pesticides (including fungicides - biologists often don't discriminate between the two), and at the end of the day, looking for helpful advice, I asked him what he thought I should spray my roses with. He barked one word in answer: "Roundup!"

Given the facts that roses are exotics in the southern hemisphere, that they will not grow down here unless you fertilise and spray them, that fertilisers and sprays undoubtedly harm the environment, that the environment is in trouble and needs to be cosseted, and that global warming is going on the one hand to parch our lands (through chronic droughts) and on the other hand to drown them (through raising the level of the seas), Professor Verdoorn's response to me would seem to be fully justified. But it only SEEMS to be justified. In reality, it was either witty or rude, depending on your frame of mind at the time, but not at all justified. There are about seven billion people in the world. If we didn't use fertilisers, insecticides and fungicides, we could feed about four billion of them.

If we took Gerhard Verdoorn's advice seriously we would kill about three out of every seven people alive today, which would seem to many of us to be a greater

evil than spraying our gardens and crops with insecticides. We need to use insecticides and fertilisers in order to be able to feed the world with food for the body, and if you accept the premise that man does not live by bread alone, we need to use insecticides and fertilisers also to produce what life is all about on a full stomach, which in your world and mine is the creation of beauty, which for our purposes means growing roses. What to do, then, about the need to preserve the environment? Is there an insuperable contradiction between our desire to save the planet and our desire to serve our physical and aesthetic/spiritual appetites? I think not. Such contradictions exist only in the minds of fundamentalists. I think that a really useful compromise can be reached, which involves the avoidance of unnecessary fertilising and spraying. I now spray reactively instead of by rote, and that seems to work. And I fertilise with a small monthly handful of a suitably balanced fertiliser appropriate to the particular season of the year, and that seems to work too. The soil in our garden is rich with earthworms. Our garden has roses in it, but it also has bees and many other insects in it, and masses of birds. At times, living at home is like living inside an aviary. So my conscience is clear.

Note that I don't react (except by feeling a bit peeved) to the advice one hears so often today to go 'organic' - to grow garlic or marigolds, for instance, round the rose bushes to keep the insects away. Garlic and marigolds don't in fact keep the insects away, and in any event this use of the word 'organic' is just a gimmick. I really do believe that people in marketing call products 'organic' to persuade the gullible general public to buy inferior products while paying more for them than they would for better stuff. As a child I was the victim of my mother's passion for whatever the current gimmick in food happened to be. I was fed on spinach, tomatoes, carrots, cod liver oil, and so forth. Do you remember those days? My Mom, bless her, didn't have a clue. She believed whatever she was told. In other words, she was very modern. If you ask people today what they actually mean when they talk about 'organic vegetables,' for instance, they will say that they are vegetables grown without the use of chemicals. But, you say, this can't be. The vegetables themselves are in fact chemicals, the soil consists only of chemicals, people are chemicals (being made up almost entirely of water, which is a compound of hydrogen and oxygen, which are two chemicals). Get rid of chemicals and you get rid of the world! If the people you're talking to get the point they will say that you've misunderstood; that they meant vegetables grown without the use of synthetic chemicals. But, you answer, all synthetics begin as

natural products.



You can't synthesise something out of nothing. Synthesising things is like cooking. When you cook you start with a lot of raw materials and make a good meal out of them. You wouldn't suggest that people should eat only raw stuff, would you? How could you eat a potato? What would you do with soya? The point about synthetics is that they make it possible for us to isolate what we want from natural products, to bulk them up, to transport them, and to use them to feed

the world. Take Cypermethrin, for example. (The person you're talking to pulls a face.) Cypermethrin is produced naturally by chrysanthemums, which is why insects don't eat chrysanthemums. But you can't extract enough from actual chrysanthemums to use as a general insecticide. And if you tried you'd wipe out all the chrysanthemums in the world. So you have to synthesise Cypermethrin instead, from whatever natural products you may need - things like oil and rape seed and salt, perhaps. No, says the person you're talking to. She wants you to use only organic things. Oil is terrible! she says. You tell her that oil is organic. The word 'organic' means carbon-based, which is what oil very obviously is. It's a derivative of fossilised trees. Synthetics made from organics are obviously still organics. The person you were talking to has turned her back on you, pretending to need another biscuit to go with her (organic) tea, and has started a conversation with the hostess of the day, who doesn't grow roses. You go to the nearest computer, Google for the word 'organic,' and print out for her benefit what Wiki has to say on the subject:

Organic foods are made in a way that limits or excludes the use of synthetic materials during production. For the vast majority of human history, agriculture can be described as organic; only during the 20th century was a large supply of new synthetic chemicals introduced to the food supply. This more recent style of production is referred to as 'conventional.' Under organic production, the use of conventional non-organic pesticides, insecticides and herbicides is greatly restricted and saved as a last resort. However, contrary to popular belief, certain non-organic fertilisers are still used. ... Most certifications [of organic food] allow some chemicals [!!!] and pesticides to be used.

You give the sheet of paper to the person you were talking to. She smiles at you



sweetly but vaguely, puts it down on the tea table, resumes her conversation with the hostess, and leaves the event without having read it or taken it with her.

You're not going to win with that sort of person because they have what amounts to a religious belief in the vague ideas and empty fashionable words they use, and they won't allow you to shatter their faith - they're unwitting fundamentalists - but at least you have a balanced view of these things and can grow roses and be easy in yourself. You will know that you are choosing to use 'chemicals' that biodegrade quickly and that target what you want them to deal with, rather than broad spectrum chemicals (if you want to kill greenfly you don't need to kill bees at the same time). You are growing beautiful roses, but you are also preserving your patch of the world as a healthy, bio-diverse environment. Well done, you!

### *About the Author*

Professor *Alan Brimer*, BA, UED (UCT), BA Hons, MA, D.Litt et Phil (UPE), was born in Cape Town in 1938, and moved to Beaufort West in 1944. In 1947 he went back to Cape Town and became a boarder at St. George's Grammar School and a choirboy in St. George's Cathedral, where he became the assistant organist in 1950, at the age of 12. He has played church organs ever since. Two years later his parents bought a house; he came home from boarding school, and was given the gardening to do as his share of the family's household duties. He soon found the pleasure of growing roses, and has grown them off and on ever since.

Aged 14 he became musical director of the Camps Bay Operatic and Dramatic Society, and conducted a full set of performances of *Die Fledermaus*, with an orchestra in the pit, wearing tailcoat many sizes too large for him. He continued to conduct shows for the next 16 years. At UCT he became Captain of the Weightlifting Club, and added competitive weightlifting to his other sports, tennis, rugby and squash. He still plays squash whenever he can find the time.

After graduating he took a teaching job (English and Maths) at Grey High School, Port Elizabeth, where he became Vice Principal at the age of 30. Then he took a lectureship in English at the University of Port Elizabeth, which he left in 1977 to become Professor and Head of the Department of English at the University of Durban-Westville.

He retired as the Academic Registrar of the university, and currently works as a consultant in higher education. This has involved him in working for various

public and private higher education institutions, the CHE and SANPAD. He also edits academic publications, theses and dissertations.

His doctoral thesis was about T.S. Eliot's *The Waste Land* and he has since published articles on medieval poetry, Shakespeare, Eliot, and literary theory. At the moment he has about 500 roses in his garden, writes about roses every so often, and tries to popularise rose growing in KZN.

---

## **Kishore Mahbubani - Is het Westen de weg kwijt? Een provocatie**



Kishore Mahbubani - Ills.  
Joseph Sassoon Seman

Van het jaar 1 tot het jaar 1820 waren China en India de twee grootste economieën. Pas in de afgelopen tweehonderd jaar werden Europa en America succesvol. Er is geen westerse leider die durft te zeggen dat er nu aan een

periode van westerse hegemonie een einde komt. Het Westen kan niet langer zijn wil opleggen aan de wereld. China en India hebben hun economische aandeel heroverd; het westerse aandeel in de wereldeconomie zal alleen maar verder slinken. Het Westen domineert niet meer. Het is van groot belang zich hieraan aan te passen, een concurrerende mondiale strategie te ontwikkelen. Van een coherente strategie om met de nieuwe situatie om te gaan is echter geen sprake. In plaats daarvan slaat het Westen wild om zich heen door Irak aan te vallen, Syrië te bombarderen, Rusland sancties op te leggen en China op te hitsen. Het moet leren zijn huidige positie te delen of zelfs af te staan.

Gaat dat lukken? Het klinkt paradoxaal, maar alleen door de neergang te erkennen kan het Westen op lange termijn succesvol blijven, zo betoogt Kishore Mahbubani. Het Westen heeft 'een dosis Machiavelli' nodig, door het voortouw te nemen bij de introductie van een nieuwe orde. Een machiavellistische, pragmatische moraal boven een idealistische of dogmatische moraal.

Objectief gezien heeft de mensheid er nooit zo goed voorgestaan en dat is grotendeels te danken aan westerse praktijken en westerse ideeën die invloed hebben gehad op andere samenlevingen. Het grootste geschenk van het Westen is het redeneervermogen, waardoor het persoonlijk welzijn is verbeterd. De verspreiding van het westerse redeneervermogen heeft drie stille revoluties op gang gezet die het grote succes van niet-westerse samenlevingen verklaren. De eerste revolutie is van politieke aard, het verzet tegen het feodale systeem, waardoor de meeste Aziatische leiders begrepen dat ze rekenschap aan hun volk moesten afleggen en niet omgekeerd, hetgeen o.a. het grote succes van China verklaart. De tweede revolutie is van psychologische aard: men is erin gaan geloven dat men zelf het heft in handen kan nemen en via de ratio een beter resultaat kan krijgen. De derde revolutie is van bestuurlijke aard: via deugdelijk rationeel bestuur verandert de samenleving in positieve zin. Goed bestuur kan de samenleving transformeren en verheffen.

De ervaringen met rationeel goed bestuur maken de inwoners van China, India en Indonesië optimistischer dan de westerse burger. Negentig procent van de jongeren zien de technologie als de factor die hoop geeft voor de toekomst.

De twee wereldoorlogen en 11 september hebben het Westen afgeleid. Zij hebben bijvoorbeeld niet gezien dat niet 11 september de belangrijkste gebeurtenis was met verstreckende gevolgen, maar de toetreding van China tot de Wereldhandelsorganisatie, hetgeen in het Westen leidde tot 'creatieve

destructie' en een verlies van grote aantallen banen, aldus Mahbubani. Hierdoor nam de ongelijkheid binnen westerse economieën toe en dat veroorzaakte weer Brexit en dat Trump aan de macht kwam. Alhoewel de massa de westerse elite wantrouwt, denkt ze dat ze nog steeds gelijk heeft. Dat het Westen aan macht verliest toont Mahbubani aan met vooral economische gegevens: in 2050 zal het koopkrachtpariteit van de G7 zijn geslonken van 31,5 procent in 2015 naar 20 procent en dat van E7 zou zijn toegenomen van 36,3 procent naar 50 procent (bron PricewaterhouseCoopers). Maar deze gegevens bieden ook inzicht in "het uitbannen van menselijke ellende en een toename van het menselijk geluk." De wereldwijde opmars van functioneel bestuur, vinden alleen niet plaats in Noord-Afrika en het Midden-Oosten, regio's waar het Westen zich mee heeft bemoeid, aldus Mahbubani. "Dankzij functioneel bestuur, redeneervermogen en intelligente, welgestelde inwoners zullen oorlogen blijven afnemen, komt geweld minder vaak voor en zullen economieën gestaag blijven groeien." Een historisch keerpunt waarbij de informatierevolutie een grote positieve rol speelt.

Dankzij westerse hoogmoed en strategische missers ten opzichte van de islam, Rusland en niet-gewenste bemoeienissen met de wereld is het Westen verzwakt. Het Westen heeft het islamitische geloof zwaar onderschat: "de islam is misschien wel de meest dynamische, sterkste religie op aarde." In 2015 was 24,1 procent van de wereldbevolking islamitisch; voorspeld wordt dat in 2060 31,1 procent moslim is. Zij worden ook steeds religieuzer, aldus Mahbubani. "Het Westen zou eens goed moeten nadenken over wat het de islamitische wereld in de afgelopen twee eeuwen heeft aangedaan." Ook was de vernedering van Rusland een grote strategische misser, waarbij hij de gebeurtenissen rond de Krim als voorbeeld neemt. De derde grote misser is de roekeloze inmenging van het Westen in de binnenlandse aangelegenheden van andere landen: door democratie te exporteren is het lot van veel mensen juist verergert.

De aanslagen van 11 september moeten, aldus Mahbubani, worden gezien als een "onontkoombare vergelding door de eeuwenlang door het Westen vertrapte islamitische wereld."

De nieuwe strategie van het Westen zou minimalistisch moeten zijn, multilateraal en machiavellistisch, en niet langer agressief en interventionistisch. Het Westen moet zijn bemoeienissen met de islamitische wereld en met China en Afrika ernstig beperken, maar de praktijk van vrij ondernemerschap en maatschappelijke harmonie is nog steeds een waardevol voorbeeld.

Om samen te werken, nieuwe wereldwijde consensus te bereiken, zijn effectieve, mondiale instituties nodig, zoals de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties waar alle 193 soevereine landen vrijuit kunnen spreken. Zo kan het Westen horen en begrijpen hoe 66 procent van de wereldbevolking denkt. Het Handvest van de Verenigde Naties en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, dienen dan als basis voor de waarden van die nieuwe consensus. Het afnemende westerse aandeel in de wereldbevolking en wereldmacht, maakt het belang van een sterkere, internationale rechtsorde van belang. Een machiavellistische visie die leidt tot Westerse koersverandering is gebaseerd op een aanpak die de mondiale langetermijnbelangen van het Westen dient. Europa en Amerika staan hierbij niet voor dezelfde uitdaging, hun belangen lopen uiteen.

Voor Amerika zijn China en Rusland de uitdaging, voor Europa is het de islamitische wereld die voor zijn voordeel staat. Europa zou vrede moeten sluiten met Poetin en Oost-Aziatische economische succesverhalen (Maleisië) moeten aanmoedigen in Noord-Afrika door met China samen te werken. Europese strategische acties moeten worden vergroot, o.a. door verhoging van de NAVO bijdrage. Amerika zou vrede moeten sluiten met de islamitische wereld en China moeten zien als economische concurrent en niet als militaire concurrent.

Amerika zou zijn strategische belangen op Korea moeten laten sporen met China, aldus Mahbubani. En nu is Amerika onder Trump gericht op militaire concurrentie, terwijl Amerika de basis zou moeten leggen voor meer rust in de wereld.



Dat het Westen zich niet strategisch weet aan te passen, is de oorzaak van veel incidenten in de wereld. Zij moet radicaal van koers veranderen. Westerlingen hebben het mis als ze denken dat democratie een noodzakelijke voorwaarde is voor economisch succes; anders zou China immers niet zo succesvol zijn. De tekortkomingen van de democratie verlammen westerse samenlevingen, aldus Mahbubani. Als Europa niet verandert, dan betekent dat collectieve zelfmoord. Door naar het Oosten te kijken en niet naar het Westen veranderen islamitische landen en moderniseren. Het Westen zou moeten stoppen islamitische landen

te bombarderen. Het goede voorbeeld van de Europese cultuur van vrede zal ook

tot het Midden-Oosten doordringen, "het belangrijkste pluspunt van een vernuftige terugtrekking van de westerse macht uit de regio."

Het Westen moet vredelievend zijn, niet pessimistisch en vertwijfelend. Het zal China en de islamitische wereld als sterke potentiële partners moeten zien, en niet als bedreiging. Als de middenklasse in de wereld van 1.8 miljard in 2009 zal zijn omhoog geschoten naar 4,9 miljard, biedt dat nieuwe kansen voor competitieve westerse economieën.

Is zijn laatste hoofdstuk beantwoordt Mahbubani de vraag of het Westen de weg kwijt is. Het Westen begrijpt niet dat het tijdperk van westerse overheersing ten einde loopt. Ze zouden zich moeten richten op grote, mondiale uitdagingen, in plaats van op binnenlandse strubbelingen. Dat China de wereld gaat leiden en de grootste economie zal worden staat nog niet vast, evenmin als een nieuwe periode van Aziatische hegemonie. Het Westen moet zijn nieuwe positie erkennen en dan kan het een grote rol spelen in de toekomst van de wereld. Dit boek is dan ook als geschenk bedoelt aan het Westen, als herinnering wat het allemaal heeft gedaan als de meest succesvolle beschaving uit de geschiedenis.

*Is het Westen de weg kwijt? Een provocatie* is vooral geschreven vanuit een westerse, neoliberale wereldvisie. Als de islamitische wereld steeds machtiger en religieuzer gaat worden, zoals Mahbubani voorspelt, wat betekent dat dan voor de nieuwe wereldorde en de democratie? Hoe gaat de wereldeconomie er dan uit zien? In de islamitische principes is bijvoorbeeld het maken van woekerwinsten verboden. Het islamitische economische systeem (IES) is geworteld in de ethische-sociale leer van de Koran en de Soenna. Het systeem geldt zowel voor niet-moslims als moslims. Hoe wordt dit conflict tussen het Westen en de islamitische wereld dan opgelost? Dit soort vragen worden niet beantwoord in 'Is het Westen de weg kwijt'.

*Kishore Mahbubani: 'You in the West have no idea how the rest of the world looks at you. They see an emperor without clothes. The world has changed tremendously, but you do not understand what that means. Globalisation Lecture 23: The Century of Asia: The inevitable global power shift, Felix Meritis, Amsterdam, 13-11-2008. Zie: <http://rozenbergquarterly.com/kishore-mahbubani-the-century-of-asia-the-inevitable-global-power-shift/>*

[Kishore Mahbubani - Is het Westen de weg kwijt? Een provocatie - ISBN](#)

[9789046824191 - Nieuw Amsterdam - Amsterdam 2018](#)

Linda Bouws - St. Metropool Internationale Kunstprojecten